

Senaste nytt: unt.se ■ Tel: 018-478 00 00

DÄRFÖR LÄSER FÖRFATTARNA

Mer om Bokens dag B8-9

BEGRAVNINGSENTREPRENÖR. Emilie Tingström klär sig nästan aldrig i svart. "Jag vill att man ska känna att jag är en vanlig människa."

FOTO: SVEN-OLOF AHLGREN

Annorlunda begravning B2-5

Förälder
syskon
Anhörig
KAMRAT

När bekymren hopar sig.
När ditt barn eller andra
du känner använder
droger, då kan hjälpen
vara närmare än du tror!

Vänd dig med
förtroende till
oss för Stöd,
Hjälp eller Råd.

**Föräldraföreningen Mot Narkotika
Uppsala**

S:T Olofsgatan 35, 2 tr, 753 30 UPPSALA
Tel: 018-13 23 50, Mobil: 073-035 05 33
E-post: fmn.upps@telia.com
Hemsida: www.fmn uppsala.se

Vinn en iPad

1. Sms:a "CU" till 72 456
2. Fyll i några uppgifter via länken du får tillbaka.
3. Klart! Nu är det bara att vänta på första dealen.

CONNECT:U

Connect U är en kostnadsfri tjänst från Mediehuset UNT.

Kryssa med Rosella

Kapellskär-Mariehamn

VG LI
vikingline.se

Visst är det underligt...

Visst är det underligt, mina vänner, men jag tror jag vet precis vilka som är här och att jag har en speciell relation till var och en av er. Det tycker jag är helt fantastiskt. Mitt liv har varit fullt av starka möten mellan mig och andra människor.

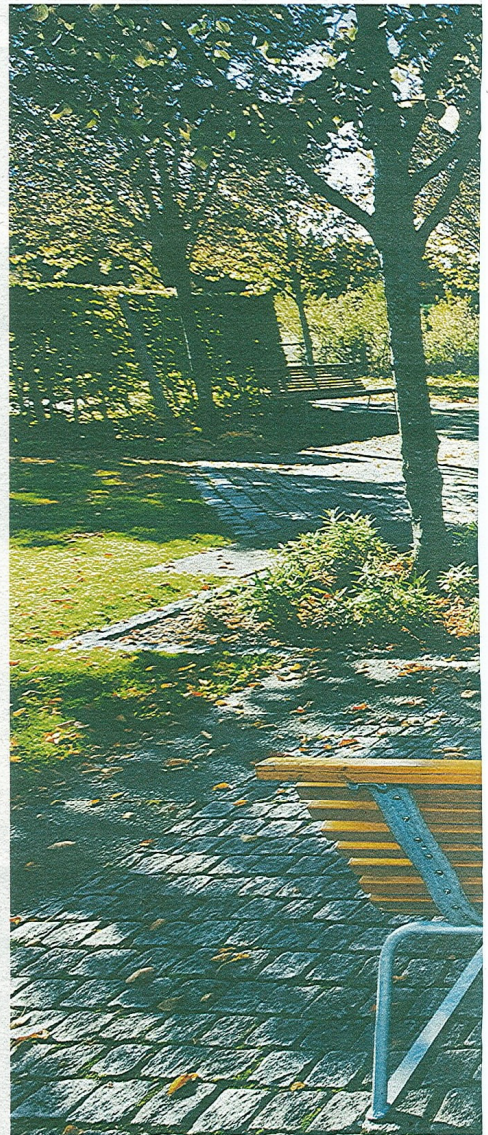
Nu knatar jag inte längre omkring bland de levande, därför vill jag bjuda in till min begravningsceremoni i Berthåga Trädkyrka tisdag den 31 augusti kl. 12. Efteråt är ni välkomna till Eklundshofs loge på minnesstund. Klädsel efter väderlek och vad ni vill, men jag skulle uppskatta lite färger.

"But I know we'll meet again on a sunny day"

Kom och hjälps åt att fylla hålet som blir efter mig och stötta varandra och min familj.

Varma kramar från FIFFI.

Fiffi Norrman Lavasani dog fredagen den 13 augusti på hospice i Uppsala. Nio dagar tidigare hade hon dikterat sitt eget begravningstal. (Här ovan syns ett litet utdrag ur talet). Även dödsansönsen (till höger) gjorde hon själv. Fiffi Norrman Lavasani blev 54 år.

Personlig ända in i det

BEGRAVNING. Fiffi Norrman Lavasanis dödsansönsen i UNT fick många att haja till. På begravningen höll hon ett tröstande tal till sina närmaste. Individualismen har nått den konservativa begravningsbranschen.

- **DET LÅTER HELT ABSURT** men mamma fick oss att se fram emot hennes begravning, säger dottern Soraya Lavasani. Fiffi Norrman Lavasani dog fredagen den 13 augusti på hospice i Uppsala. Cancern, som hon kämpat mot i två år, tog till slut över hennes kropp. På dödsbädden regisserade hon sin egen sorti tillsammans med familjen. Hon utformade dödsrunan själv och bestämde sig för att hålla ett tal till

begravningsgästerna. Ingen förutom begravningsentreprenören visste vad hon skulle säga. Familjen dekorerade kistan med pappersblommor i färger efter hennes önskemål: "blått, vitt och så en gul rackare". De skrev små kärleksmeddelanden på insidan och hjälptes sedan åt att lyfta i henne. - Det kändes jättejobbigt innan. Jag hade kvar den otäckta bilden från hospice. Men det var lä-

kande att vara med, det såg ut som hon somnat en sommardag. Den jobbiga bilden försvann, säger systern Louise Norrman. 270 gäster kom till Berthåga trädkyrka den 31 augusti, plattserna räckte inte på långa vägar till. Rosenblad ströddes ut vid stenaltaret och gästerna bar färgglada kläder. Soraya Lavasani står stilla under de höstfärgade trädkronorna på Berthåga kyrkogård. Det är

Text: **Marie Ström**
marie.strom@unt.se
018-478 17 44

Foto: **Sven-Olof Ahlgren**
sven-olof.ahlgren@unt.se

första gången hon återvänder sedan begravningen. Hon beskriver sin mamma som en levnadsglad, rolig, stark och klok person. Hon berättar att en kompis sagt att de diskuterat dödsansönsen på hans pappas jobb under en hel lunchrast.

- Det är så typiskt mamma att påverka även efter att hon själv är borta. Hon ville inte vara som någon annan.

FIFFI NORRMAN LAVASANI var upp vuxen i en missionärsfamilj Afrika, men flyttade senare till Uppsala där hon arbetade som sjuksköterska på akutmottagningen.

"Klart att vi ska dela den här stunden också när vi delat så många andra. Jag vill önska er alla ett så långt och smärtfritt liv som möjligt. Men när det blir dags så får ni ta kontakt, så ska jag puffa till det närmsta molnet. Åh sen du... man vet aldrig vad som händer, det kanske faktiskt blir Tequila race".

Så skrev hon i sitt eget begravn-

FINA MINNEN. Saknaden efter Fiffi Norrman Lavasani är stor. Men dottern Soraya Lavasani och systern Louise Norrman har fina minnen från begravningen i Bertshaga trädkyrka. – Det var som om hon vill ge oss något det sista hon gjorde. Hon spelade bland annat en låt för pappa på begravningen, säger Soraya Lavasani.

sista

ningstal. Soraya Lavasani tror att hon ville att begravningen skulle bli en tröst.

– Hon försökte se till att människorna som var här skulle må så bra som möjligt. Talet var för vår skull.

DET VAR EMILIE Tingström som höll i Fiffi Norrman Lavasanis begravning. Bordercollien Enya snor nästan runt sin egen svans av glädje när dörren till begravningsbyrå på S:t Olofsgatan i Uppsala öppnas.

– Hon är min bästa kundmottagare, säger Emilie Tingström där hon sitter bakom skrivbordet i knallröda naglar, guldsmycken och en cerise blus.

Registreringsskylten på den röda bilen som är parkerad utanför

bokstaveras EMILIE. För henne är rätten att vara sig själv något självklart. Hon kämpar för att alla ska få vara det – även efter att livet är slut.

– Många tror inte att man får göra något annorlunda. Eller så tänker de: Vad ska släkten tycka?

TSUNAMIKATASTROFEN förändrade hennes liv. Som hjälparbetare och sjuksköterska märkte hon hur rädda vi är för döden. Insikten fick Emilie Tingström att starta en begravningsbyrå. Hon kallar den för en avskeds- och begravningstjänst. De anhöriga blir till exempel alltid tillfrågade om de vill lägga ned den döde i kistan.

– Vår hjärna vill inte att döden ska finnas. Livet ska flyta på som

inget har hänt. Men vi måste låta döden ta plats. Är man med blir det lättare att förstå.

Hon berättar om saker som anhöriga skickat med i kistan: smultronstrån, snus, kort, brev, en burk med punsch, cd-skivor, äpplen, godis eller pengar. Det mesta går att ordna.

En gång tog hon med en cykel till en kyrkobegravning eftersom mannen som dött älskade att cykla när han var i livet.

En annan gång köpte hon handfärg så att en familj kunde sätta sina färgglada handavtryck på den vita likkistan. Och nyligen dekorerade hon en kista med vackra knappar tillsammans med de anhöriga. Damen som dött hade nämligen haft en knappbutik.

Men Emilie Tingströms idéer möter också motstånd. När hon ställde en likkista i skyltönstret kom reaktionerna direkt. Enligt Sveriges begravningsbyråers förbund, SBF, ska man inte visa kistor förrän kunden ber om det.

– Klart en del blir sura, men jag tycker inte man ska gömma undan döden. Och de som har mest problem med det är faktiskt folk i begravningsbranschen.

ULF LERNÉUS är förbundsdirektör för SBF. Han håller med om att branschen är oerhört traditionell.

– Som tur är hinner få av oss ordna fler än en eller två begravningar i vårt liv. Mitt i sorgen och i brist på rutin är det lätt att hålla sig till det man känner till.

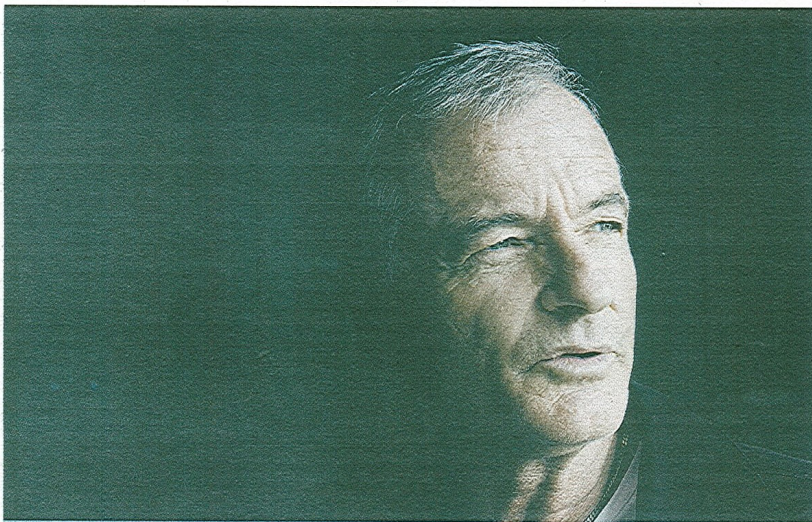
Svenska kyrkan är en annan bromsande faktor. Det händer till exempel att församlingar säger nej om de anhöriga vill spela en speciell låt.

– På vissa ställen vill man inte spela en cd-skiva på en begravning, utan tycker att det ska vara levande musik. Även om man har en helt ny stereonläggning stående i ett hörn, säger Ulf Lernéus.

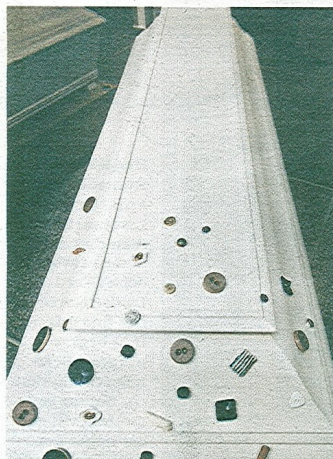
Religionssociologen Anna Davidsson Bremborg har intervjuat branschfolk om vad som karakteriserar en bra begravning. Nästan alla säger samma sak: den ska lyfta fram den dödes personlighet.

Ändå har utvecklingen gått långsamt. Men

HADE CEREMONI I TRÄDGÅRDEN. Dan Berglund träffades sin fru Pia när han var 15 år. När hon dog i cancer för två år sedan valde han att ha begravningsceremonin hemma i trädgården med stearinljus, champagne och sommarklädsel.

KNAPPAR PÅ KISTAN. Med enkla medel kan kistan bli mer personlig.

OVANLIGT SKYLTFÖNSTER. Efter 40 år som sjuksköterska öppnade Emilie Tingström en begravningsbyrå för att hjälpa människor närma sig döden på ett naturligare vis.

FÄRGGLATT. Fiffi Norrman Lavasanis blommor i hennes favoritfärger.

” Vi har vår personliga ringsignal på mobilen. Det är inte så konstigt att vi vill ha en personlig begravning också.”

de senaste tio åren har något hänt. På Fonus hemsida berättas det om en begravningsceremoni som hölls i stallet med ett fackeltåg där den dödes syster red längst fram på favorithästen och en annan där ceremonin hölls vid 18:e hålet på golfbanan och avslutades med en golftävling.

I BÖRJAN AV 70-TALET fanns bara en enda symbol i dödsannonserna – korset. Nu har SBF 5 100 symboler i sitt system. Korset har bytts ut mot golfklubbor, travhästar, segelbåtar, emblem för fotbollsklubbar, bussar, målarpaletter, bowlingklot, flygplan och kysstavtryck.

Dödsrunor på nätet blir också vanligare. Ulf Lernéus spår en fortsatt ökad trend med virtuella dödsannonser och minnesplatser och tror inte det dröjer länge innan vanliga begravningar direkt sänds via nätet.

Likkistorna blir också mer särpräglade. Konstnären Ulrica Hydman-Vallien har designat moderna kistor med snirkliga handmålad blommor på och på senaste

jaktmässan visades en kamouflagefärgad kista upp. Några begravningsbyråer bjöd nyligen in en konstnär för att måla kistor efter kunders önskemål. Det blev bland annat en med AIK:s emblem och färger och en annan med Ferraris patentskyddade röda kulör.

MEN MEST uppseendeväckande av dem alla är Angelbox, en knallrosa kista med änglavingar som handtag. Den kom till genom ett samarbete mellan SBF och företaget Fluffbabes, som lanserar en hel begravningsserie. I deras livsarkiv kallat Never ending story kan man fylla i sina egna begravningsönskemål. Man tipsas om att dela ut gottepärsar med en favoritchoklad i och vid rubriken om mat och dryck finns en bild på ett cocktailglas.

”Får man sprida glädje på sin begravning”, frågar Fluffbabes på sin hemsida och svarar strax där efter själva: ”I livet har vi älskat ett bra party eller en middagsbjudning som våra vänner sent har kunnat glömma. Så vill vi att det ska vara på vår begravning också.”

En orsak till förändringen är statens och kyrkans skilsmässa år 2000. Drygt 80 procent av alla begravningar hålls visserligen fortfarande i kyrkan. Men fler och fler går ur kyrkan. I dag är bara cirka 70 procent av den svenska befolkningens medlemmar. För tio år sedan var bara två procent av begravningarna borgerliga, i dag är cirka åtta procent icke-religiösa.

NÄR DAN BERGLUNDS 58-åriga fru Pia dog 8 juli för två år sedan visste han inte riktigt vad han skulle göra. De hade varit ett par sedan yngre tonåren. Trots att hon varit sjuk åtta år överrumplades han av dödsfallet. Ingen av dem var särskilt troende, men Dan Berglunds första tanke var ändå en vanlig begravning i Stillhetens kapell. Så blev det inte – och det är han mycket glad över.

Han visar fotografier från ceremonin hemma i villaträdgården i Svartbäcken. Det är en solig högsommardag och nästan ingen av de 88 gästerna bar svart.

Under ett äppelträd står ett altare med en rosprydd urna och fo-

tografier på Pia Berglund i ett böljande hav av tända stearinljus. I steareon spelades Björn Skifts och annan musik som hon tyckte om. Dan Berglund höll själv i ceremonin eftersom han tyckte det kändes fel att låta någon som inte kände Pia prata om henne.

– Det är så ledsamt med kyrkliga begravningar. Jag ville ha det lite lättare. Barnbarnen fick göra teckningar till henne som vi la vid urnan.

Personliga begravningar är ett tecken på ett förändrat samhälle enligt Ulf Lernéus. Det klassiska familjemönstret har ändrats. Kärnfamiljer splittras, nya konstellationer bildas och individualismen ömfamnans.

– Vi har vår personliga ringsignal på mobilen, en egen registrerings skylt på bilen. Det är inte så konstigt att vi vill ha en personlig begravning också.

SAMTIDIGT FINNS en betydligt svårare sida. Skaran som aldrig får någons begravning växer i takt med ensamhushållen. I brist på anhöri-

ga eller intresse från de få som finns läggs den döde direkt i jorden utan någon ceremoni alls. Konflikterna runt begravningarna ökar också.

– Förut hade man kanske 2,2 barn per familj. Nu har man 2,2 föräldrar per barn. Det märks att det blir svårare att komma överens när någon dör. Ibland ser man två-tre olika dödsannonser för en och samma person, säger Ulf Lernéus.

TIDEN MELLAN dödsfallet och begravningsdagen har blivit längre. I dag brukar den avlidne få vänta runt tre veckor på den sista vilan. Inget annat europeiskt land skjuter så länge på begravningen. Att det dröjer beror inte på köer, utan att begravningsgästerna ska synka sina scheman. Antalet begravningsgäster minskar med ungefär en person per år. I dag är det i genomsnitt 26 personer på en begravning.

– Dödsfall har inte längre någon hedersbetydelse. Man ska lägga in det i almanackan som allt annat och man avstår inte gärna sin konferens för en begravning, säger Ulf Lernéus.

BERGLINS

TA RÄTT PÅ SIN EGEN SKIT

NÅGONTING HAR HÄNT MED SYNNEN PÅ VAD SOM ÄR VIKTIGT I LIVET.

.. OCH VAD SKA DU BLI NÄR DU BLIR STOR?

JAG ÄR INTRESSERAD AV ETT ARBETE SOM DRAR MIG BORT FRÅN DOM OHYGGLIGA HEMSYSSLORNA.

EFTERSOM VI ALLA UPPFATTAR OSS SOM STRÄNGT UPPTAGNA AV VIKTIGARE UPPGIFTER, TÄNKER INGEN GÅ OCH PLOCKA LÄNGRE.

ALLTSÅ... DET HAR LEGAT EN DÖD EKORRE PÅ HALLGOLVET I EN VECKA NU...

ÅFAN.. EN EKORRE? JAG TRODDE DET VAR NÅGOT UNGARNA GJORT I SYSLÖJDEN.

.. OCH DÅ KUNDE DEN FÅ LIGGA, VA?

HM.. RINGER DU STÅDFIRMAN?

SOMLIGA ÄR TILL OCH MED SÅ LATA ATT DE ÄR BEREDDA ATT JOBBA STENHÄRT FÖR ATT SLIPPA UN DAN.

MEN VILL VI STYRAS AV EN EKONOMISK OCH POLITISK KLASS SOM HAR SVÄPAT BORT FRÅN VÅRA GRUNDLÄGGANDE VILLKOR?

DET BLIR BLOD, SVETT & TÅRAR! RÄKNA INTE MED ATT VARA HEMMA FÖRE SENA NYHETERNA. MEN MED DEN LÖJLIGT HÖGA LÖN DU FÅR, PLUS RUT-ÅNDRAGET, KAN DU ENKELT LEJA BORT STÄDNING OCH ANNAN SKIT!

HALLELUJA - JAG ÄR I MÅL!

JÖ, MEN JAG SKULLE GÄRNA STÄDA, LAGA MAT OCH PYSSLA, MEN DET ÄR UTSKÖTSARBETE... OCH TOILETBESÖK... OCH HINNA TILLBAKA TILL VÖTERINGEN I TID... JAG HINNER BARA INTE.

INTE EN CHANS! MAN ÄR VD 24 TIMMAR OM DYGNET LIKSOM...

BERGLINS 045-10

NYHETSFRÅGAN

I FRISKA LUFTEN. Gruvarbetaren Jorge Galeguillos gör tummen upp efter att han räddats från den kollapsade gruvan i Chile.

FOTO: SCANPIX

Vem är personen?

● Den vi söker föddes i Iran 1979. Kom till Sverige och Trelleborg som 11-åring och flyttade två år senare till Stockholm tillsammans med sin familj.

● Under åren 2003 - 2007 gick hon Teaterhögskolan i Stockholm. Nina Zanjani, Sara Turpin och Hamadi Khemiri var några av klasskamraterna.

● Hon har medverkat i SVT: s dramaserier Kungamordet och Åkalla, samt biofilmen När mörkret faller. Förra spelåret gestaltade hon bland annat Nina i Måsen på Backateatern i Göteborg.

● Under våren har hon också kunnat höras som komiker i radioprogrammet Granne med Golnaz i P3. I programmet gör hon rollfiguren och grannen Dina, som radiobloggar från sin lägenhet.

● I lite mer än en vecka har hon haft rollen som en av de riktigt stora personligheterna i rysk litteratur på en av Uppsalas scener.

Jordbegravningar var länge dominerande i Sverige, men för drygt 30 år sedan förändrades det. Hälften av dem som dog 1970 kremades, i dag är siffran 77 procent. Att sprida askan utanför kyrkogården blir också vanligare. För att få göra det krävs tillstånd från länsstyrelsen.

Ansökningar om att strö askan till havs godkänns nästan alltid, däremot är det sällsynt att man får strö den över land. Förra året fick länsstyrelsen i Uppsala 45 ansökningar, för tio år sedan var det bara sju stycken.

FIFFI NORRMAN LAVASANI blev 54 år. Hon ville att askan efter henne skulle spridas över havet. Självt hade hon dåligt samvete för att hon inte tyckte att hon skött sin pappas grav ordentligt och ville inte att hennes familj ska känna samma sak. Hennes dotter Soraya Lavasani torkar bort en tår ur ögonvrån.

– Där vatten finns, finns också hon. Var jag än är kommer hon att vara där.

Rätt Svar: Bahar Pars

1 HANDEL. I Uppsala län har handeln överlag ökat jämfört med förra året. Framförallt är det en sorts vara vars försäljning ökat med närmare 20 procent. Vilken då?
1 Hygienartiklar X Kläder 2 S kor

2 GRUVDRAMA. Efter tio veckor kunde äntligen de instängda gruvarbetarna i Chile hissas upp till markytan. Vilket namn hade räddningsoperationen?
1 San Lorenzo X Sankt Bernhard 2 San Sebastian

3 SPORT. En simmare från Uppsala tog sitt första världscupguld i veckan. Vad heter denne?
1 Lars Frölander X Therese Alshammar 2 Jennie Johansson

4 LITTERATUR. Om vilken historisk person handlar Ernst Brunners nya roman, den som kom ut under veckan?

1 Drottning Margareta X Jacob Johan Anckarström 2 Carl Michael Bellman

5 EKONOMIPRISET. Tre forskare, Peter A Diamond, Dale T Mortensen och Christopher A Pissarides, delar på årets ekonomipris till Alfred Nobels minne. Vilka huvudsakliga teman har de bildat sina teorier omkring?

1 Arbetsmarknad och arbetslöshet X Inflation och deflation Skatter och vinster

Rätt svar: 1 2 Skor, 2 1 San Lorenzo, 3 2 Jennie Johansson, 4 X Jacob Johan Anckarström, 5 1 Arbetsmarknad och arbetslöshet

FOTO: PRIVAT

FOTO: PRIVAT